

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

№ 10, 2014 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 351.83

А. О. Карапетян,
аспірант, Донецький державний університет управління, м. Донецьк

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

А. О. Karapetyan,
postgraduate student, Donetsk state university of management, Donetsk

WAYS OF IMPROVEMENT OF THE STATE GOVERNANCE FINANCIAL MECHANISM IN HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

В статті було запропоновано застосування факторного аналізу при реформуванні фінансового механізму державного управління вищою освітою України. Встановлено, що фінансування системи вищої освіти має бути підпорядкованим інтегральній цілі вищої освіти, задекларованій в законодавстві, та сприяти її досягненню через усвідомлення мети на всіх рівнях управління та скоординовану роботу всіх підрозділів, спрямовану на її реалізацію. За допомогою факторного аналізу було виявлено фактори впливу та критерії досягнення інтегральної мети. Виділено драйвери, які мають вплив на формування ефективного фінансового механізму державного управління освітньою галуззю, а саме: ефективна система державного регулювання самофінансування ВНЗ та реформування системи державного фінансування. Запропоновано інструменти побудови ефективної системи державного регулювання самофінансування ВНЗ, які включають розширення фінансової, адміністративної та організаційної автономії ВНЗ, запровадження системи повної собівартості ВНЗ, стимулювання позабюджетного фінансування. З точки зору реформування системи державного фінансування було зроблено висновок про доцільність застосування стратегії ефективного використання державних ресурсів за рахунок вдосконалення механізмів планування державного замовлення на підготовку фахівців, розподілу державного замовлення на підготовку фахівців, розподілу державних фінансових ресурсів на наукову діяльність, працевлаштування випускників.

The article makes recommendations as for the use of factor analysis to reform the financial mechanism in the state governance of higher education system in Ukraine. It maintains that higher education financial system should be subsequent to the integral aim of the higher education system stated in the law, and make for achieving it. This is possible on condition that it is understood at all levels, and there is coordinated work to attain the aim. The factor analysis has allowed to distinguish drivers and criteria of the integral aim attainment. The drivers which influence the effective financial mechanism in state governance of higher education have been found. They include effective system of the state regulation of university self-financing, as well as improving the system of using public funds to finance the system of higher education. The article offers instruments to improve system of the state regulation of university self-financing, namely widening organization, staff and finance autonomy, full costing system implementation, diversifying income streams. From the point of view of improvement of the system of using public funds, the conclusion has been made that it is necessary to use public funds effectively. The attainment of this sub-goal has been linked to the improvement of the mechanism of planning the state order, a mechanism of state order allocation, allocation of public funds on research mechanism, encouragement of graduate employability mechanism.

Ключові слова: фінансовий механізм, факторний аналіз, самофінансування, державне фінансування, позабюджетні джерела фінансування, автономія, державне замовлення.

Key words: financial mechanism, factor analysis, self-financing, public funds, diversifying income streams, autonomy, state order.

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти в контексті Болонського процесу роблять необхідним перехід від минулої системи, коли держава здійснювала повне фінансування системи вищої освіти, до нової системи функціонування вузів на ринкових засадах, оцінка яких може бути проведена в термінах ефективності, результативності та економічності. За нових ринкових умов, роль держави не може обмежуватись фінансовим забезпеченням вищих навчальних закладів. Стратегічним завданням є створення ефективного фінансово-економічного механізму системи вищої освіти, який дозволить національній системі вищої освіти за допомогою заходів стимулюючого характеру, важелів та прийомів стати виробником і продавцем якісних освітніх та дослідницьких послуг, конкурентоздатних на національному та міжнародному ринках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблем вдосконалення фінансового механізму державного управління системою вищої освіти в Україні праці займалися такі вчені: В. Бобров, В. Луговий, В. Сафонова, Л. Плахотнікова, О. Тимошенко, Н. Шумар, та інші.

Поряд із цим, необхідно зауважити, що питання реформування фінансового механізму державного управління вищою освітою України із застосуванням методології факторного аналізу не було предметом окремого дослідження, що обґрунтовує актуальність даної теми.

Мета статті. Усвідомлення актуальності та важливості цієї соціальної проблеми мотивує до формулювання мети дослідження: запропонувати методологічні підходи застосування факторного аналізу для реформування фінансового механізму державного управління вищою освітою України, що, за допомогою аналізу факторів впливу та критеріїв (або показників) досягнення цілей, дозволить підвищити ефективність державного фінансування та налагодити ефективну систему державного регулювання самофінансування ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-яка людська діяльність, якщо вона запланована та виконується має бути охарактеризованою з точки зору ефективності [8, с.143].

Наріжним каменем досягнення ефективності є коректне визначення цілей. Саме технології цілевизначення, моніторингу цілей та їх контролю є основою

сучасної концепції «Управління по цілям», засновником якої є Пітер Друкер. Запропонована їм оцінка досягнення цілей за допомогою ключових показників ефективності стала невід'ємною частиною сучасного менеджменту підприємств [3]. Вона, на нашу думку, також може стати теоретичною та практичною базою оцінки ефективності системи вищої освіти за умов критичного її осмислення та врахування особливостей функціонування системи вищої освіти як соціальної галузі.

Г.Атаманчук, описуючи процес оцінювання ефективності державного управління, використовує поняття "критерій". На його думку, критеріями ефективності є ознаки, межі, сторони прояву управління, за допомогою яких варто визначати рівень і якість управління, його відповідність потребам та інтересам суспільства [1, с. 159]. І саме цим критерієм відрізняються від показників, які лише визначають кількісні параметри того чи іншого процесу, явища тощо.

На нашу думку, в оцінці ефективності системи вищої освіти ці поняття мають бути невіддільно пов'язані одне з іншим, оскільки критерій є виражені через показники ефективності, як кількісні, так і якісні.

Так, вимірювання ефективності державного управління системою вищої освіти вимагає оцінювання державного управління з точки зору досягнення цілі, яка лежить в основі державної освітньої політики. Згідно з Законом «Про вищу освіту», мету функціонування системи вищої освіти в Україні можна визначити як підготовка конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях [5]. Звичайно, ця мета має складний, інтеграційний характер, тому що, по-перше, її досягнення потребує координацію роботи багатьох індивідумів, об'єднаних в структурні підрозділи. Крім того, оскільки в фінансуванні системи вищої освіти беруть участь декілька зацікавлених сторін, а саме: держава, роботодавці, студенти та їх батьки, оцінювання ефективності повинно відбуватися за інтересами стейкхолдерів. Ключовим є усвідомлення загальної мети на всіх рівнях управління та скоординована робота усіх підрозділів, спрямована на її досягнення. Побудова чіткої та зрозумілої ієрархії основної мети державної політики допоможе запобігти віртуалізації управління. Це підтверджує думку про те, що щоденне співвіднесення результатів державного управління, які отримуються, за критеріями загальної соціальної ефективності дозволяє побачити зміст та значення управлінських зусиль, соціальну цінність, актуальність, та дієвість самого управління [1, с.264]

Критеріями досягнення цілі будуть зростання кількості випускників ВНЗ, працевлаштованих в наукомістких галузях в порівнянні з кількістю випускників, працевлаштованих на підприємствах ресурсомістких галузей.

Згідно з методологією факторного аналізу, можна виділити такі фактори (драйвери), які мають безпосередній вплив на обрану ціль. Вони включають:

- реформування нормативно-правового механізму;
- реформування організаційно-мотиваційного механізму;
- реформування фінансового механізму.

Ці фактори (драйвери) виступають, в свою чергу, підцілями, які зазнають вплив інших дрібніших факторів (драйверів).

В даній статті ми детально зупинимося на факторах впливу та критеріях досягнення цілей реформування фінансового механізму (рис.1).

Необхідно зазначити, що в існуючих умовах держава не здатна в достатньому об'ємі фінансувати систему вищої освіти. Тому вона має побудувати систему, яка надасть можливість ВНЗ в значній мірі існувати за рахунок самофінансування, з одного боку. З другого, існуюче державне фінансування має бути спрямованим на досягнення головної мети, яку ставить перед собою система вищої освіти, а саме, «підготовка конкурентоспроможного персоналу для інноваційної економіки країни» [5].

Таким чином, драйверами, які мають вплив на досягнення цієї цілі є:

- I. ефективна система державного регулювання самофінансування ВНЗ;
- II. реформування системи державного фінансування.

I. Критеріями ефективності системи державного фінансування є досягнення найбільшої результативності, а саме (створення наукового підґрунтя для формування інноваційного середовища в країні, скорочення безробіття за рахунок підготовки персоналу для потенційно економічно вигідних галузей народного господарства) при дотриманні максимальної економічності. Такий підхід є обґрунтованим з точки зору концепції ефективності, яка розглядається як результат взаємодії таких двох факторів, як економічність та результативність [8, с.9].

Можна виділити наступні драйвери, які впливатимуть на реалізацію даної підцілі:

- коректна система планування державного замовлення на підготовку фахівців;
- прозорий механізм розподілу державного замовлення на підготовку фахівців;
- коректна система розподілу державних фінансових ресурсів на наукову діяльність;
- діючі механізми працевлаштування випускників.

Система державного фінансування вищої освіти в Україні представлена механізмом державного замовлення на підготовку кадрів. Державне замовлення - це один із засобів державного регулювання суспільно-економічних процесів, яке має забезпечувати економічну результативність витрат держави на професійну освіту. Тому вважаємо необхідним введення поняття соціального замовлення на вищу освіту. Соціальне замовлення розглядається як запит тих, хто поряд із державою надає ресурси сфері освіти, тобто батьків, громадських організацій, роботодавців та представників бізнесу.

Критерієм ефективності є ступень задоволення соціального заказу системою вищої освіти.

Обраний державою напрямок розвитку державно-громадського управління системою вищої освіти передбачає розширення участі суспільства в управлінні освітньою галуззю. Сьогодні необхідність підвищення впливу учасників освітнього процесу на прийняття рішень стосовно розподілу коштів на фінансування вишів знайшла своє виявлення в новій системі розподілу державного замовлення – «гроші за студентом», процес якого містить новий Закон «Про вищу освіту» [5].

Хоча важливість реформування даного механізму важко переоцінити, він є лише одним з необхідних заходів, спрямованих на підвищення прозорості фінансового механізму та його ефективності.

Вдосконаленню механізму фінансування системи ВОУ сприятимуть наступні кроки (які, в свою чергу, є драйверами досягнення цілі – прозора система розподілу державного замовлення):

- методологія та IT-система, які забезпечать дотримання методології обліку;
- налагодження розпорядчої діяльності через призначення осіб, відповідальних за оприлюднення наказу про розподіл квот на офіційному веб-сайті МОН України; відкритість засідань конкурсних комісій для громадськості;

Одним з драйвером, який має вплив на створення ефективної системи державного фінансування є коректна система планування державного замовлення на підготовку фахівців. На цьому етапі, як і на всіх інших, необхідно усвідомлювати підпорядкованість дій основній інтегральній цілі. Інструментом, який здатен забезпечити цілеспрямоване управління системою вищої освіти, є довгострокове прогнозування.

Критерієм досягнення даної мети стане подолання дисбалансу на ринку праці, підвищення економічності системи вищої освіти.

Довгострокове прогнозування може також виступати інструментом підвищення економічності системи державного фінансування навчальних закладів через оптимізацію мережі ВНЗ. Доцільним вважаємо певну спеціалізацію - створення наукових центрів при ВНЗ, які могли б враховувати специфіку регіону. По-перше, це задовольнить потребу регіону в фахівцях та дослідженнях певного профілю. По-друге, спеціалізація допоможе заощадити певні кошти, котрі йдуть на підтримку та розвиток розгалуженої системи ідентичного матеріально-технічного обладнання в різних ВНЗ.

Довгострокове прогнозування системи вищої освіти має бути невід'ємною частиною стратегії розвитку соціально-економічної системи України, що викладається в стратегічних програмах та законодавчих актах. Так, нашою країною було визначено необхідність розвитку структурно-інноваційної моделі економічного зростання, інтенсивного технічного та технологічного оновлення виробництва. Тобто основою стратегічного курсу, його базовим принципом вважається реалізація державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки, утвердження України як високотехнологічної держави [6, с. 14]. Ці принципи знайшли своє відображення, зокрема, в новому Законі «Про вищу освіту» [5].

Однак, хоча вектор розвитку освітньої галузі є зрозумілим, кроки та інструменти досягнення поставленої цілі є визначеними, необхідно звернути увагу на варіативність сценаріїв розвитку зовнішнього середовища. Тем більше визначення можливих альтернатив розвитку галузі важливо в перехідний період, який проходить соціальна сфера України на сучасному етапі. Це, поряд з досить гострою проблемою формування громадянського суспільства, залучення всіх зацікавлених сторін до управління галуззю, обґрунтовує доцільність використання такого методу прогнозування, як форсайт. Сама ця методологія дозволяє враховувати всі сценарії розвитку подій в освітній галузі, які зазнають вплив з боку як соціальної, так і економічної сфери. Внесок даної методології в формування громадянського суспільства визначається формуванням горизонтальних взаємозв'язків між експертами, які представляють різні зацікавлені сторони. Тобто, сформована на основі таких прогнозів стратегія розвитку освітньої галузі є результатом зусиль всіх стейкхолдерів (а не надана зверху Державою). Крім того, що вона враховує різні, інколи

навіть протилежні точки зору, завдяки залученню всіх зацікавлених сторін (роботодавців, ВНЗ, студентів та їх батьків, представників держави) досягається краще розуміння ними проблем розвитку освітньої галузі.

Як було зазначено, одним з драйверів, які мають вплив на формування ефективної системи державного фінансування є коректна система державного фінансування наукової діяльності.

Показником досягнення даної цілі є заплановане збільшення кількості патентів, інноваційних проєктів за участю ВНЗ.

Підкреслимо, що незважаючи на існування різних поглядів щодо фінансування наукової діяльності, в тому числі, і в системі вищої освіти, більшість науковців, зокрема фахівці Світового банку, вважають, що в цій сфері держава має зберігати свій вплив, незважаючи на розвиток ринкових засад [7]. Ми цілком погоджуємося з цією точкою зору, оскільки майбутнє держави пов'язане з розвитком новітніх технологій. Тому функцією держави є стимулювання наукової діяльності.

Питома вага, яку займає фінансування наукової та науково-технічної роботи від загального обсягу фінансування ВНЗ, є набагато меншою, ніж в країнах ЄПВО. Це зумовлено як недостатніми обсягами фінансування системи вищої освіти в сучасних кризових умовах, так і неефективністю розподілу фінансових ресурсів на наукову діяльність.

В Україні в 2012 році функціонувало 1208 наукових організацій, з яких 351 (29%) – національні академії наук, 176 (15%) – сектор вищої освіти. В наукових організаціях за основною діяльністю працює 15 тис (18%) кандидатів наук (з загальною кількістю 88 тис.) та 4,5 тис.(29%) докторів наук (з загальною кількістю 16 тис.). Цікаво, що кількістю кандидатів і докторів наук, працюючих в ВНЗ, значно перевищує (64 тис. (73 %) і 11 тис. (70 %) відповідно). Те ж саме стосується кількості аспірантів та докторантів – 85% аспірантів і 81% докторантів навчаються у ВНЗ. Ефективність підготовки аспірантів і докторантів у ВНЗ у 2-2,5 разів вища ніж у наукових установах. Незважаючи на це, на ВНЗ припадає менше 7 % фінансування наукових і науково-дослідних робіт [4].

На нашу думку, доцільним є оптимізація мережі наукових центрів. Оскільки світова і національна практика свідчить про більшу ефективність створення наукових шкіл на базі ВНЗ за рахунок можливості залучення студентів та аспірантів до стратегічних наукових досліджень, певного досвіду в налагодженні взаємодії між бізнесом, вишами та громадськістю, необхідним вважаємо скорочення мережі НАН, посилення фінансування провідних дослідницьких університетів. Ефективним виявляється формування фондів цільового фінансування, створення системи фінансування на конкурсних засадах або галузеве групування.

З метою формування ефективної системи державного фінансування через досягнення найбільшої результативності необхідно вдосконалити механізми працевлаштування випускників :

- пільгове оподаткування роботодавців, які приймають на роботу випускників;
- державна підтримка семінарів, ярмарок з працевлаштування;
- стимулювання налагодження зв'язків с компаніями-потенційними роботодавцями
- розробка механізмів, спрямованих на стимулювання випускників, які навчалися за рахунок бюджетних коштів, працювати за фахом в державному секторі народного господарства;

- налагодження механізму інформування щодо ситуації на ринку праці.

II. Регулююча роль держави полягає у встановленні рівня самофінансування ВНЗ.

Критерієм досягнення даної цілі є перетворення ВНЗ на підприємницькі структури. Це можливо за умов:

- розширення фінансової, адміністративної та організаційної автономії ВНЗ;
- стимулювання запровадження системи повної собівартості ВНЗ;
- стимулювання позабюджетного фінансування.

Згідно з дослідженням, проведеним Томасом Естерманом в 2013, за яким автором було зроблено доповідь на семінарі, організованому в рамках проєкту ATHENA 6 листопаду 2013 року, Україна посідала 21 місце серед 28 європейських країн в питаннях фінансової автономії [9].

Недостатня фінансова автономія ВНЗ значно обмежувала функціонування ВНЗ як підприємницької структури. Прогресивним та довгоочікуваним кроком стало прийняття нового закон «Про вищу освіту», 1.07.2014 року, який розширює автономію навчальних закладів, зокрема в питаннях матеріально-технічної база і правового режиму майна та фінансування вищих навчальних закладів. Наприклад, ВНЗ не мали права брати кредити, що стримувало їх можливість приймати власні рішення, такі як модернізація матеріально-технічної бази. Згідно зі статтями 70 та 71 VII розділу нового Закону «Про вищу освіту», ВНЗ мають право відкривати поточні та депозитні рахунки у національній та іноземній валютах відповідно до законодавства, користуватися банківськими кредитами (ст. 70, розділ VII). Законом надано більше прав ВНЗ над будівлями, а саме, здійснювати капітальне будівництво, реконструкцію, проводити капітальний і поточний ремонт основних фондів без узгодження з Міністерством Освіти та науки, молоді та спорту(ст. 70, розділ VII). Важливою новацією є надання ВНЗ права спрямовувати кошти на соціальну підтримку науково-педагогічних, наукових, педагогічних та інших працівників вищих навчальних закладів та осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах (ст. 70, розділ VII) [5]. Це дозволить вдосконалити мотиваційний механізм управління вищими навчальними закладами, залучати іноземних вчених, представників крупних компаній до співробітництва .

Однак, необхідно зауважити, що надання прав більшого контролю над фінансово-розпорядчою діяльністю ВНЗ не вирішує проблеми дефіциту фінансування системи вищої освіти. Криза, в якій зараз знаходиться наша країна, не дозволяє говорити про суттєве збільшення обсягів державного фінансування. Тому перехід від минулої системи, коли держава здійснювала повне фінансування системи вищої освіти, до нової системи функціонування вузів на ринкових засадах є актуальним. Самовизначення ВНЗ як підприємництва веде до оцінки його роботи в термінах ефективності, результативності та економічності. Перетворення ВНЗ на прибуткову організацію передбачає реорганізацію системи внутрішнього менеджменту.

Необхідним важелем ефективного управління та драйвером досягнення поставленої в роботі цілі є перехід від державного фінансування згідно з постатейним бюджетом до фінансування єдиною сумою. Ця практика, що передбачає більшу гнучкість в управлінні, є признаною ефективною у більшості європейських країн світу. Наявність постатейного бюджету є стримуючим фактором, оскільки він допомагає управляти економічністю, але є не роботою та результатом [8, с.70]. Як було зауважено вище, основоположним для досягнення економічної ефективності є усвідомлення цілей, які стоять перед організацією та робота для їх досягнення. Натомість постатейний бюджет робить наголос на організаційних одиницях та об'єктах видатків, що ускладнює розуміння взаємозв'язків між спожитими факторами та завданнями [2, с. 147.]. Отже, показники ефективності, результативності можуть не застосовуватись. Такий бюджет є інструментом контролю, а не управління, оскільки стримує свободу управлінських дій, які можуть бути спрямовані на досягнення результатів. Бюджетування єдиною сумою, навпаки, надає керівництву ВНЗ більше гнучкості здійснювати керівні функції для отримання доцільних результатів.

Поширення фінансових свобод також пов'язано зі збільшенням терміну фінансування(другий фактор впливу на поставлену ціль) – спочатку до двох, а згодом (після набуття ВНЗ досвіду у вільному розпорядженні фінансовими ресурсами, розробки та підсилення механізмів підзвітності) до трьох років. Поступове збільшення терміну фінансування сприятиме більш ефективній інвестиційній політиці ВНЗ, отже і покращенню можливостей стратегічного розвитку та підвищенню конкурентоздатності ВНЗ. Розглядайте це як показник реалізації даної підцілі.

На нашу думку, посиленню ВНЗ як підприємницької структури сприятиме такий драйвер, як надання їм можливості встановлювання ціни на освітні послуги. Це дозволить регулювати ціни, спираючись на маркетинг даної освітньої послуги, період циклу життя послуги, тощо.

Запровадження системи повної собівартості - це важливий інструмент стимулювання переходу ВНЗ до підприємницького образу мислення. А саме, підвищення економічності за рахунок контролю витрат.

Система повної собівартості - це облік всіх прямих та непрямих витрат на діяльність або проєкт, які необхідні для реалізації даної діяльності з метою оцінювання ефективності.

Оцінка собівартості об'єктів витрат і є метою калькуляції та критично важливою інформацією для прийняття управлінських рішень.

Використання даного метода є ефективним як для ВНЗ, так і для держави. Метод дозволяє:

- більш системно аналізувати витрати;
- більш ефективно розподіляти внутрішні ресурси;
- підвищити ефективність прийняття стратегічних рішень, які є результатом вибору найкращого з варіантів інвестування;
- гарантувати підзвітність, що посилює довіру між ВНЗ та державою та сприяє поширенню автономії ВНЗ (це є можливим, оскільки методологія розрахунку повної собівартості передбачає необхідну прозорість);
- розробляти більш адекватну цінову політику при надання послуг бізнес-сектору.

Важливо зазначити, що модель калькуляції повної собівартості конкретного університету має враховувати потреби цього ВНЗ, систему фінансування, існуючу в ньому.

Активна участь держави в розробці маркетингової політики є ще одним інструментом стимулювання позабюджетного фінансування.

Оскільки продукт ВНЗ має всі характеристики послуг, його маркетинг доцільно розглядати в контексті маркетингу послуг. Поряд з традиційними «4P» - продукт, ціна, люди і просування (англ.: product, price, people, promotion), маркетинг послуг дозволяє включати такі стратегії: P (placement) розміщення, P (partnership) партнерство, P (place) місце. Додаткові «P» здатні забезпечити більш глибоке розуміння продуктів вищої освіти та надати ефективні інструменти для розробки успішних маркетингових стратегій. Необхідно також враховувати ефект «синергії» при комплексному використанні всіх стратегій.

Висновки. Таким чином, вдосконалення фінансового механізму державного управління системою вищої освіти України в контексті існуючих соціально-економічних умов передбачає проведення організаційних та управлінських дій з боку держави. Фінансування системи вищої освіти має бути підпорядкованим інтегральній цілі вищої освіти, задекларованій в законодавстві, та сприяти її досягненню через усвідомлення мети на всіх рівнях управління та скоординовану роботу всіх підрозділів, спрямовану на її реалізацію. Інструментом побудови фінансового механізму державного управління освітньою галуззю виступає факторний аналіз, який дозволив виявити фактори впливу та критерії досягнення інтегральної мети. Кризові умови функціонування національної системи вищої освіти ставлять перед державою принципово нове завдання, а саме, розробку та вдосконалення механізмів державної підтримки самофінансування ВНЗ. Використовуючи такі інструменти, як розширення фінансової, адміністративної та організаційної автономії ВНЗ, стимулювання запровадження системи повної собівартості ВНЗ, стимулювання позабюджетного фінансування, держава сприятиме перетворення ВНЗ на підприємницькі структури. Це дозволить ВНЗ здійснити перехід від минулої системи, коли держава здійснювала повне фінансування системи вищої освіти, до нової системи функціонування вузів на ринкових засадах.

Другим фактором впливу на досягнення інтегральної мети державної політики в сфері вищої освіти є реформування системи державного фінансування. На перший план виходить стратегія ефективного використання державних ресурсів за рахунок вдосконалення механізмів планування державного замовлення на підготовку фахівців, розподілу державного замовлення на підготовку фахівців, розподілу державних фінансових ресурсів на наукову діяльність, працевлаштування випускників.

Треба зауважити, що вище зазначені методи та інструменти мають використовуватись в комплексі з метою створення цілісної системи, спрямованої на досягнення стратегічних цілей державної політики.

Література.

1. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. Курс лекций – М.: Юрид.лит., 1997. – 400с.
2. Бюджетування результативності / Річард Ю. Зоді, Скот М. Лоуренс, Дональд П. Лейсі [та ін.]. – К. : Ін-т держ. упр., Політехн. ін-т і Ун-т штату Вірджинія Блексбер, 1987. – 147 с.
3. Друкер П.Ф. Практика менеджмента.: Пер. с англ.: - М.: Издательский дом «Вильямс», 2003. – 398с.
4. Луговий В.І. Дослідницько-інноваційний потенціал вищої освіти та його актуалізація в Україні// матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу», 7 листопада, 2013. Систем. вимоги: PowerPoint. URL: [http:// ihed.org.ua/images/pdf/7_11_2013_3.pdf](http://ihed.org.ua/images/pdf/7_11_2013_3.pdf) (дата посилання: 06.01.2014)
5. Про вищу освіту/ Верховна Рада України; Закон від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 -2015 роки) «Шляхом європейської інтеграції» / Авт. кол.: А.С.Гальчинський, В.М.Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т економ. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європ. інтегр. України.-К: ІВЦ Держкомстату України, 2004.-416 с.
7. Тимошенко О. В. Фінансовий механізм функціонування та розвитку вищої освіти в Україні: дис.канд. економ. наук: 08.00.08/ Тимошенко Ольга Василівна, Суми , 2010. - 228 с.
8. Федосеев А.В. Битва за эффективность / А.В. Федосеев, Б.М. Карабанов; 1-е изд. — М: Альпина Паблишер, 2013. — 288 с., с.143
9. Estermann T. The State of University Autonomy in Ukraine: an external analysis/ATHENA Workshop Ukraine/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : http://www.eua.be/Libraries/ATHENA/6_Thomas_Estermann_ATHENA_CW_UA_TE_pres_II_Ukrainian_situation.sflb.ashx. – Назва з екрана.

References.

1. Atamanchuk G.V.(1997), Teoriya gosudarstvennogo upravleniya [Theory of state governance] , Yurid.lit, Moscow, Russia.
2. Druker P.F. (2003), Praktika menedzhmenta [Management practice], Izdatelskij dom «Viljams», Moscow, Russia.
3. Richard Ju. Zodi, Skot M. Lourens, Donald P.(1987), Lejsi Bjudzhetuвання rezultativnosti [Effectiveness budgeting], Institut derzhavnogo upravlinnja, Politehnicnij institut i Universitet shtatu Virdzhinija, Kyiv, Ukraine.
4. Lugovij V.I. (2003), “Reserch and innovation potential of higher education and its actualization in Ukraine”, materialy Mizhnarodnoi' naukovopraktychnoi' konferencii' “Jevropejs'ka integracija vyshhoi' osvity Ukrai'ny v konteksti Bolons'kogo procesu” [Conference Proceedings of the International Scientific-practical Conference], Mizhnarodnf naukovopraktychna konferencija “Jevropejs'ka integracija vyshhoi' osvity Ukrai'ny v konteksti Bolons'kogo procesu”[International Scientific-practical Conference], available at: [http:// ihed.org.ua/images/pdf/7_11_2013_3.pdf](http://ihed.org.ua/images/pdf/7_11_2013_3.pdf) (Accessed 06 Jun 2014)
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On higher education", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 14 Aug 2014).
6. Gal'chynskij A.S., V.M.Gejets' and others (2004) The strategy of economic and social development of Ukraine (for 2004-2015) “Following the way of European intergration”, IVC Derzhkomstatu Ukrai'ny, Kyiv, Ukraine.
7. Tymoshenko O. V. (2010), “Financial mechanism of higher education functioning and development in Ukraine ”, Ph.D. Thesis, Money, finance, and credit, Ukrainian Academy Of Banking Of The National Bank Of Ukraine, Sumy, Ukraine.
8. Fedoseev A.V. , Karabanov B.M. (2013), Bytva za efektyvnost' [Battle for effectiveness], Alpina Pubkisher, Moscow, Russia.
9. Estermann T. (2013), The State of University Autonomy in Ukraine: an external analysis, Proceedings of ATHENA Workshop Ukraine, ATHENA Workshop Ukraine, available at: http://www.eua.be/Libraries/ATHENA/6_Thomas_Estermann_ATHENA_CW_UA_TE_pres_II_Ukrainian_situation.sflb.ashx (Accessed 15 Sep2014)

Стаття надійшла до редакції 19.10.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"